Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

DOI:10.17951/sb.2024.18.269-283
Studia Białorutenistyczne 18/2024 LINGUISTICS
ISSN: 1898-0457 e-ISSN: 2449-8270 Licence: CC BY 4.0

Anna Berenika Siwirska

University of Warsaw (Poland)
e-mail: a.siwirska@uw.edu.pl
https://orcid.org/0000-0001-8159-8232

Czy we współczesnej białoruszczyźnie istnieją dwie normy językowe?

Are There Two Linguistic Norms in Contemporary Belarusian?

Ці існуюць у сучаснай беларускай мове дзве моўныя нормы?

Abstract

The article answers the question of whether there are two separate linguistic norms in the modern Belarusian language. On the basis of grammars, dictionaries, textbooks, curricula and scientific articles, the author identifies the differences between two spelling norms in force in modern Belarusian, discusses opposite tendencies in the method of assimilation of borrowings, presents variants of grammatical endings, describes separate word-formation models and highlights differences in lexis and syntactic structures. Thus, it proves the presence of two separate linguistic norms in the modern Belarusian language. The first: official – in accordance with the so-called *narkamauka*, i.e. the norm is prescribed in current textbooks on spelling and grammar of the Belarusian language, which draws many lexical, word-formation and syntactic patterns from the Russian language, and the second norm: the puristic one – based on the so-called *tarashkievica*, i.e. spelling rules introduced by Bronislav Tarashkevich in a textbook published in 1918 in Vilnius. At the end of the article, the author shares with the reader her own reflections on the possibility of unifying Belarusian norms in future.

Keywords: linguistic norm, *tarashkevica*, *narkamauka*, purism

Abstrakt

Artykuł odpowiada na pytanie, czy we współczesnym języku białoruskim są obecne dwie odrębne normy językowe. Autorka na podstawie gramatyk, słowników, podręczników, programów edukacyjnych i artykułów naukowych uwidacznia po kolei różnice między dwoma

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

zbiorami zasad ortograficznymi funkcjonującymi we współczesnej białoruszczyźnie, omawia przeciwstawne tendencje w sposobie asymilacji zapożyczeń, prezentuje warianty końcówek gramatycznych, opisuje odrębne modele słowotwórcze oraz eksponuje różnice w leksyce i konstrukcjach składniowych. Tym sposobem udowadnia obecność we współczesnym języku białoruskim dwóch osobnych norm językowych. Pierwsza: oficjalna – tzw. *narkamauka*, czyli zasady prezentowane w aktualnych podręcznikach do ortografii i gramatyki języka białoruskiego, która czerpie z wielu wzorców leksykalnych, słowotwórczych i składniowych języka rosyjskiego oraz druga norma: purystyczna – tzw. *taraszkiewica*, czyli zasady ortograficzne wprowadzone przez Bronisława Taraszkiewicza w gramatyce wydanej w 1918 r. w Wilnie. Na zakończenie artykułu autorka dzieli się z czytelnikiem własnymi refleksjami dotyczącymi możliwości ujednolicenia normy białoruszczyzny w przyszłości.

Słowa kluczowe: norma językowa, *taraszkiewica*, *narkamauka*, puryzm

Анатацыя

У артыкуле даецца адказ на пытанне, ці існуюць у сучаснай беларускай мове дзве асобныя моўныя нормы. Аўтарка на падставе граматык, слоўнікаў, падручнікаў, вучэбных праграм і навуковых артыкулаў выяўляе адрозненні паміж дзвюма арфаграфічнымі нормамі, якія дзейнічаюць у сучаснай беларускай мове, разглядае супрацьлеглыя тэндэнцыі ў спосабе асіміляцыі запазычанняў, прадстаўляе варыянты граматычных канчаткаў, апісвае асобныя мадэлі словаўтварэння і вылучае адрозненні ў лексічных і сінтаксічных структурах. Такім чынам, яна даказвае наяўнасць у сучаснай беларускай мове дзвюх асобных моўных норм. Першая: афіцыйная – т.зв *наркамаўка*, гэта значыць норма прапісаная ў сучасных падручнікаў па правапісу і граматыцы беларускай мовы, яна пераняла многія лексічныя, словаўтваральныя і сінтаксічныя ўзоры з рускай мовы, і другая норма: пурыстычная – т.зв. *тарашкевіца*, гэта значыць, заснаваная на правапісе, выкладзеным Браніславам Тарашкевічам у граматыцы, выдадзенай у 1918 г. у Вільні. Напрыканцы артыкула аўтарка дзеліцца з чытачом уласнымі разважаннямі пра магчымасць уніфікацыі беларускіх нормаў у будучыні.

Ключавыя словы: моўная норма, *тарашкевіца*, *наркамаўка*, пурызм

Czy we współczesnej białoruszczyźnie istnieją dwie normy językowe?

Aby odnaleźć odpowiedź na pytanie zadane w tytule artykułu, należy zacząć od opisania źródeł powstania odrębnych tendencji rozwoju normy językowej we współczesnej białoruszczyźnie. Dla procesu formowania się normy, a przede wszystkim kodyfikacji zasad współczesnej białoruszczyzny, z dzisiejszej perspektywy kluczowe są dwie historyczne daty: rok 1918, gdy zostało wydrukowane w Wilnie pierwsze wydanie *Białoruskiej gramatyki dla szkół* autorstwa Bronisława Taraszkiewicza (Taraškevìč, 1918) oraz rok 1933, gdy Rada Komisarzy Ludowych BSRR zaproponowała zreformowane zasady białoruskiej pisowni i ortografii. Państwowa reforma

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

została przeprowadzona bez odpowiednich konsultacji ze środowiskiem naukowym, które w dużej części nie zaakceptowało jej wyników. W rezultacie zmiany wprowadzone w 1933 r. były bezpośrednią przyczyną powstania dwóch rozbieżnych tendencji rozwoju współczesnego języka białoruskiego – purystycznej, odwołującej się do zasad gramatycznych sprzed reformy, później potocznie nazywanych od nazwiska ich twórcy *taraszkiewicą*, oraz drugiej, zgodnej z oficjalnymi zasadami języka białoruskiego, nazywanych potocznie *narkamauką* od skróconej nazwy ministerstwa (biał. *наркамат – народны камісарыят*), które je rekomendowało.

Ihar Klimau w artykule poświęconym kształtowaniu się dwóch norm języka białoruskiego, zwraca uwagę, że w białoruskim językoznawstwie nie uznaje się powszechnie zasad opartych na *tarszkiewicy* i *narkamauce* jako dwóch osobnych norm (Klìmaŭ, 2012). Część białoruskich językoznawców dostrzega jedynie różnice w dwóch systemach ortograficznych i nie traktuje ich szerzej – jako dwóch osobnych norm, różniących się na poziomie leksykalnym, słowotwórczym, gramatycznym i składniowym (Klìmaŭ, 2012, s. 18–19). I. Klimau świadomie wybiera jednak termin *norma* lub zapożyczony z języka angielskiego *standard*, który lepiej w jego przekonaniu oddaje zakres rozbieżności. Szczególnie że, jak przekonuje w dalszej części wspomnianego artykułu, norma purystyczna i urzędowa rozwijały się pod wpływem innych procesów i różnych bodźców, w efekcie czego powstały dwie, niezależne od siebie normy językowe:

> Першы стандарт атрымаў сваю кадыфікацыю ў граматыцы Б. Тарашкевіча, таму яго можна назваць тарашкевіцкім. Другі быў створаны ў выніку рэвізіі першага і быў навязаны грамадству партыйным кіраўніцам Савецкай Беларусі ў 1933 г., таму можна яго назваць наркамаўскім ці савецкім стандартам (Klìmaŭ, 2004, s. 43).

Polemikę w tej kwestii z I. Klimauem podejmuje chociażby Taćciana Ramza, która w swoim artykule *Тарашкевіца і наркамаўка: ці ёсць граматычнае процістаянне?* (Ramza, 2019) przekonuje, że w języku białoruskim można mówić co najwyżej o dwóch wariantach normy językowej – sama norma jest jednak jedna. Białoruska językoznawczyni przedstawia liczne dowody na poparcie swojej tezy, przekonując, że między dwoma wariantami języka białoruskiego – *narkamauką* i *taraszkiewicą*, nie ma nawet znaczących różnic gramatycznych, a tym samym nie może być mowy o istnieniu dwóch różnych norm językowych. W swoim artykule T. Ramza odwołuje się wyłącznie do zasad przedstawianych w wydanych w poszczególnych latach gramatykach. Jest to uzasadnione, ponieważ jej praca ma charakter polemicznym z artykułem I. Klimaua, który również odwołuje się wyłącznie do naukowych opracowań zasad języka białoruskiego. Opierając się wyłącznie na zapisach gramatyk, na dodatek wydawanych w różnych latach (oboje porównują zapisy zawarte w gramatykach wydawanych przez B. Taraszkiewicza w latach 1918–1929, wersji gramatyki z 1957, 1962, 1985 i ostatniej redakcji z 2008 r.) można odnieść wrażenie, że jest w nich wiele zapisów zarówno spójnych, jak i ze sobą sprzecznych – Ramza

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

dostrzega przede wszystkim elementy łączące poszczególne gramatyki, Klimau skupia się na tym, co je różni.

Ponieważ jednak norma językowa to coś więcej niż zasady ortograficzne, interpunkcyjne czy nawet gramatyczne, to, pisząc o dwóch osobnych tendencjach rozwoju normy języka białoruskiego, nie można jedynie zestawiać zasad przedstawionych w gramatykach wydawanych w poszczególnych latach. Dla właściwej analizy należy wziąć pod uwagę również zagadnienia z zakresu kultury i stylistyki mowy, uwzględnić rekomendacje wydawane w poradnikach językowych, opinie językoznawców, podręczniki do nauki języka i słowniki. W przypadku normy purystycznej szczególną uwagę należy zwrócić na nieoficjalne źródła – programy, audycje i podręczniki wydawane poza państwowymi kanałami, często publikowane wyłącznie w internecie. Warto uwzględnić też preferencje leksykalne użytkowników języka, powstające neologizmy i najnowsze zapożyczenia, a także możliwe kierunki rozwoju obydwu norm. Tylko w ten sposób możliwe jest przedstawienie różnic między urzędową i purystyczną normą współczesnej białoruszczyzny.

Próbą syntetycznej prezentacji najważniejszych różnic między obiema normami współczesnej białoruszczyzny jest tabela zamieszczona poniżej. Podstawą do stworzenia poniższego zestawienia były zarówno oficjalne gramatyki do języka białoruskiego wydawane w Mińsku, jak i nowa redakcja zasad stworzonych przez B. Taraszkiewicza (Bušlâkoŭ, Vâčorka, San′ko, Saŭka, 2005), a także poradniki (przede wszystkim wydania Radia Svoboda), podręczniki do nauki języka białoruskiego dla obcokrajowców (m.in. Ramza, 2019 i Mycik, 2015) oraz opracowania naukowe dotyczące różnic między *narkamauką* i *taraszkiewicą* (m.in. Kaleta, 2007 i 2008, Klìmaŭ, 2004). Niektóre z wymienionych publikacji jednoznacznie wpisują się w nurt oficjalny lub purystyczny. Inne dążą do pogodzenia różnic między dwoma normami. Wszystkie są jednak wartościowym materiałem badawczym dla niniejszego artykułu, ponieważ normy językowe są swoistymi drogowskazami wyznaczającymi kierunek rozwoju języka, nie mają one jednak sztywnych granic, w których muszą się zmieścić autorzy gramatyk, poradników, a nawet użytkownicy języka. Poniższa tabela ma na celu zaprezentowanie więc odrębnych kierunków, które wskazują dwie normy obecne we współczesnym języku białoruskim i wyłącznie tak powinna być odczytywana.

Norma purystyczna oparta na tzw. *taraszkiewicy*	Norma urzędowa oparta na tzw. *narkamauce*
Ortografia	
Odwzorowanie na piśmie asymilacyjnej miękkości, np. *сьнег, насеньне* oraz *зьезд, разьём*.	Brak odwzorowania na piśmie asymilacyjnej miękkości, np. *снег, насенне* oraz *з'езд, раз'ём.*
Zjawisko *jakania* jest zaznaczane w przyimkach i spójnikach przed sylabą akcentowaną np. *ня веру, бяз нас.*	Zjawisko *jakania* nie jest zaznaczane w przyimkach i spójnikach przed sylabą akcentowaną np. *не веру, без нас*.

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

Częstsze występowanie spółgłosek protetycznych *в* i *г*, przede wszystkim w zapożyczeniach, np. *Ворша, гістэрыка*.	Rzadsze występowanie spółgłosek protetycznych *в* i *г*, przede wszystkim w zapożyczeniach *Орша, істэрыка*.
Istnieje duża litera *Ў*: *да Ўльляны, ва Ўругваі*.	Duża litera *Ў* nie istnieje w alfabecie: *да Ульяны, ва Уругваі.*
Asymilacja zapożyczeń	
Dźwięk [l] jest miękki: *філялёгія, маналёг, лёгіка.*	Dźwięk [l] jest twardy: *філалогія, маналог, логіка.*
Spółgłoski *з, с, н*, a także spółgłoski wargowe w rdzeniu wyrazu są realizowane twardo *сыгнал, сымбаль, газэта, мінэралёг, тэмпэрамэнт*.	Spółgłoski *з, с, н*, a także spółgłoski wargowe w rdzeniu wyrazu są realizowane miękko *сігнал, сімвал, газета, мінералог, тэмперамент*.
Ф (phi) w wyrazach pochodzenia greckiego jest realizowane jako *т*: *міт, тапас, этэр*. W pozostałych zapożyczeniach jest realizowane jako *хв* lub *ф*: *хворма* i *форма, хвальш* i *фальш*.	*Ф* w zapożyczeniach jest realizowane jako *ф*: *міф, пафас, эфір*, a także *форма* i *фальш*.
В (beta) w wyrazach pochodzenia greckie jest realizowane jako *б*: *барбар, Базыль, Бізантыя*.	*В* w wyrazach pochodzenia greckie jest realizowane jako *в*: *варвар, Васіль, Візантыя.*
Samogłoski na początku wyrazów zapożyczonych z jeżyków klasycznych i zachodnich są realizowane bez [j] *Эўропа, Эрусалім*.	Samogłoski na początku wyrazów zapożyczonych z jeżyków klasycznych i zachodnich są realizowane z inicjalnym [j] *Еўропа, Іерусалім*.
Różnice gramatyczne	
Różnice w rodzaju rzeczownika, np. *кляса, адрэса* i *адрас, блюза, філія, тэза.*	Różnice w rodzaju rzeczownika, np. *клас, адрас, блюз, філіял, тэзіс.*
W dopełniaczu liczby pojedynczej rzeczowników nieożywionych rodzaju męskiego dominuje końcówka *-у: камітэту, Менску, пляну, народу.*	W dopełniaczu liczby pojedynczej rzeczownika rodzaju męskiego dominuje końcówka *-а*: *камітэта, Мінска, плана, народа* i *народу* (w zależności od znaczenia).
W dopełniaczu liczby mnogiej rzeczownika rodzaju żeńskiego dominuje końcówka *-аў*: *моваў, магчымасьцяў, азёраў, нормаў, правілаў, старонкаў і старонак.*	W dopełniaczu liczby mnogiej rzeczownika rodzaju żeńskiego użycie końcówki jest ograniczone *-аў*: *моў, магчымасцей, азёр, норм, правіл, старонак*.
Dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego w liczebnikach, przymiotnikach i zaimkach ma końcówkę *-ае*: *з тае першае беларускае кнігі*.	Dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego w liczebnikach, przymiotnikach i zaimkach preferuje końcówkę *-ай/-ой: з той першай беларускай кнігі* (końcówka *-ае* jest dopuszczalna, lecz rzadziej wykorzystywana).
Powszechne użycie zaimków: *ягоны, ейны, іхні, наскі, свойскі.*	Powszechne używanie zaimków: *яго, яе, іх, наш, свой;* ograniczone użycie form: *ягоны, ейны, іхні, наскі, свойскі.*

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

W drugiej osobie liczby mnogiej trybu rozkazującego końcówka czasownika: *-эце/-еце: бярэце, кладзеце*; powszechne wykorzystanie prostej formy w pierwszej osobie liczby mnogiej trybu rozkazującego, np. *будзьма, чытайма*.	W drugiej osobie liczby mnogiej trybu rozkazującego końcówka czasownika: *-ыце/-іце: бярыце, кладзіце*; użycie prostej formy trybu rozkazującego jest ograniczone, zamiast nich używa się formy czasu teraźniejszego i przyszłego lub złożonych form trybu rozkazującego, np.: *будзем, чытаем, давай будзем, давай чытаць*.
Ograniczone funkcjonowanie imiesłowów do form utworzonych z użyciem sufiksów: *-н-* i *-т-*: *вітаны, існы, наеты, гнаны, шуканы, затоены, кіроўны*.	Dopuszcza się użycie imiesłowów utworzonych z sufiksami: *-ем-, -уч-/-юч-, -еўш-/-эўш-* itd.: *вітаемы, існуючы, наеўшыйся, ганімы, шукаемы, затаіўшыйся, кіруючы*.
Brak krótkiej formy imiesłowów przymiotnikowych np. *было скончанае, былі звязаныя, была прынятая.*	Imiesłów przymiotnikowy może występować w skróconej formie w określonych funkcjach w zdaniu (np. orzeczenia imiennego) *было скончана, былі звязаны, была прынята.*
Warstwa leksykalna	
Wyrazy równoznaczne różnordzenne charakterystyczne dla normy purystycznej i tzw. *narkamauki: адсотак – працэнт, аповяд – апавяданне ці расказ, атачэньне ці асяродак – акружэнне ці асяроддзе, вершнік ці верхнік – коннік ці верхавы, вонкавы – знешні, вынятак – выключэнне, гарбата – чай, гатунак – сорт, гулец – ігрок, досьвед – вопыт*	
Wyrazy równoznaczne, współrdzenne charakterystyczne dla normy purystycznej i tzw. *narkamauki*: *ангельскі – англійскі, вугорскі – венгерскі, габінэт – кабінет, гатэль – атэль, дакумант – дакумент, жуйка – жвачка, кампутар – камп'ютэр, расейкі – расійскі; Бёрасце і Бярэсце – Брэст, Горадня ці Гародня – Гродна;* leksemy różniące się jedynie końcówką: *камэнтар – каментарый, крытэр – крытэрый, сцэнар – сцэнарый.*	
Odmienne modele słowotwórcze: np. *выведка – разведка, выстава – выстаўка, дзеяць – дзейнічаць, запраўдны – сапраўдны, зыск – іск, назоў – назва, напой – напітак, пачувацца – адчуваць сябе, перасьледваць – праследаваць, прадавачка – прадаўшчыца, распачаць – пачаць, фундацыя – фонд.* *біблійны – біблейскі, выстаўны – выставачны, грэцкі – грэчаскі, медычны – медыцынскі, пенсійны – пенсіённы, рынкавы – рыначны, спартовы – спартыўны, фірмовы – фірменны*. Odmienne afiksy słowotwórcze: norma purystyczna afiksem *-нік* zamienia afiks *-чык-/-шчык-: замоўнік – заказчык, закупнік – закупшчык, падказнік – падказчык, перавознік – перавозчык, складнік – складаючы (элемент), даследнік (iczasamidаследчык) – даследчык, -овец/авец і -оўца/-аўца zamiast -цель: выканаўца (lub выканальнік) – выканавец, паступоўца – паступаючы, кіровец і кіроўца – вадзіцель, (раз)моўца – гаворачы;* *-су* zamiast *-са: суаўтар, суўдзельнік, суўладальнік*; *-ір- бамбаваць, маскаваць, маршаваць, ініцыянаваць, прэміяваць, фарсаваць.*	
Warstwa składniowa	
Różnice w wyrażeniach przyimkowych, np.: *паводле закону – па закону, па вайне – пасля вайны, па азнаямленьні – пасля азнаямлення, на замову – па заказу, на загад – па загаду, на выбар – па выбару, з дазволу – па дазволу, з прычыны – па прычыне, скарыстаць з гэтага – пакарыстацца гэтым, камітэт у справах – камітэт па справах, справаздача ў пытаньні – справаздача па пытанню, па адказ – за адказам, а пятай гадзіне – у пяць гадзін, цягам таго дня – на працягу таго дня, тым днём – у той дзень, насамрэч – на самай справе*.	

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

Różnice w rekcji po przyimkach, np.: *па тонкім лёдзе, па важным пытаньні – па тонкаму лёду, па важнаму пытанню* oraz po czasownikach, np.: *вучыцца (каго, чаго?) гісторыі, спеваў – (каму, чаму?) гісторыі, спевам, не трывожыць твайго спакою – твой спакой*	
Odmienne wyrażania idiomatyczne, *выглядаць на тое – здавацца, здаваць сябе справу – разумець.*	
Po czasownikach *быць, стаць, стацца* wchodzących w skład orzeczenia imiennego rzeczownik lub przymiotnik znajduje się w mianowniku np. *мы сталі больш пасьлядоўныя, ён быў добры кіраўнік, будзьма асьцярожныя.*	Po czasownikach *быць, стаць, стацца*, wchodzących w skład orzeczenia imiennego, rzeczownik lub przymiotnik znajduje się w narzędniku, np. *мы сталі больш паслядоўнымі, ён быў добрым кіраўніком, будзем асцярожнымі.*
Dla obydwu norm języka białoruskiego właściwe są też odmienne rekcje wielu czasowników. Różnice w rekcji wybranych czasowników zostały zaprezentowane w poniższej.	
purystyczna norma	oficjalna norma
Брацца да працы	*брацца за працу*
Вучыцца музыкі	*вучыцца музыцы*
Жартаваць з сябра	*жартаваць над таварышам*
Кпіць з хлапца	*пакпліваць над хлопцам*
Пільнаваць парадку	*сачыць за парадкам*
Цешыцца з дачкі	*радавацца дачцэ*
Баліць бацьку	*баліць у бацькі*
Заслугоўваць на давер	*заслугоўваць даверу*
Паслаць па доктара	*паслаць за лекарам*
Сачыць дзяцей	*сачыць за дзецьмі*
Чакаць на маму	*чакаць маму*
Апекавацца дзецьмі	*клапаціцца пра дзяцей*
Ехаць аўтобусам	*ехаць на аўтобусе*
Ляцець самалётам	*ляцець на самалёце*
Жаніцца з дзяўчынай	*жаніцца на дзяўчыне*
Злітавацца над злачынцам	*пашкадаваць злачынца*
Знацца на/у фізыцы	*разбірацца ў фізіцы*

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bušlâkoŭ, Vâčorka, San′ko, Saŭka, 2005; Kaleta, 2007 i 2008; Klìmaŭ, 2004; Lìtvìnoŭskaâ, Labadzenka, 2016 i 2017; Mycik, 2015; Ramza, 2010; Vâčorka, 2016 i 2017.

Na podstawie zebranego materiału widać, że różnice w normie oficjalnej i purystycznej obejmują zarówno zasady ortografii i interpunkcji, jak i gramatyki, składni, słowotwórstwa i leksyki. Kluczową determinantą kształtującą różnice w tendencjach rozwoju odrębnych norm językowych jest orientacja na odmienne tradycje językowe. Norma purystyczna opiera się przede wszystkim na cechach charakterystycznych

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

wyłącznie dla języka białoruskiego, sięga do białoruskiej tradycji gwarowej, a wpływ języka rosyjskiego często równoważy wzorami inspirowanymi językiem polskim. Norma oficjalna najchętniej czerpie wzorce z tradycji języka rosyjskiego.

Zależność tę widać w pierwszej kolejności na poziomie ortografii języka białoruskiego. Porównując teksty zapisane z zasadami zgodnymi z tzw. *taraszkiwicą* i *narkamauką*, pierwszym, co rzuca się w oczy, jest odmienny zapis asymilacyjnej miękkości – w tzw. *taraszkiewicy* jest o wiele więcej znaków miękkich, bo są one obligatoryjne w zapisie miękkości wynikającej z sąsiedztwa miękkiej spółgłoski. W tzw. *narkamauce*, tak jak i w języku rosyjskim, asymilacyjna miękkość nie wymaga dodatkowego oznaczenia. Wybór zapisu jest więc *de facto* decyzją o zbliżeniu lub oddaleniu języka białoruskiego od języka rosyjskiego w sferze graficznej.

Kwestia decyzji w zakresie zapisu asymilacyjnej miękkości ma jednak dużo dalej idące i poważniejsze konsekwencje niż tylko zbliżenie grafii dwóch języków. Szczególnie w sytuacji, gdy białoruszczyzna nie jest jedynym, wiodącym i wyniesionym z domu językiem, zasady ortograficzne wpływają nie tylko na to, jak użytkownicy zapisują teksty, ale pośrednio mogą też oddziaływać na warstwę fonetyczną języka. Zapis zgodny z klasycznymi zasadami ułatwia zapamiętanie poprawnej wymowy i zachowanie typowej dla języka białoruskiego asymilacyjnej miękkości spółgłosek. Pominięcie oznaczenia asymilacyjnej miękkości przybliża więc nie tylko ortografię, ale i fonetykę języka białoruskiego do fonetyki języka rosyjskiego.

Wpływ ortografii na fonetykę widać jeszcze wyraźniej w wyrazach zapożyczonych. Wybór sposobu zapisu obcojęzycznych leksemów determinuje sposób, w jaki zostaną zasymilowane do systemu językowego oraz upowszechnione wśród użytkowników języka. W rozwiązaniach przyjętych przez twórców białoruskich gramatyk wyraźnie widać orientacje na dwie przeciwlegle tendencje. W gramatyce Bronisława Taraszkiewicza dźwięk [l] jest miękki, spółgłoski *з* [z], *с* [s], *н* [n], a także wargowe w rdzeniu wyrazu są realizowane twardo, litera *φ* (phi) w wyrazach pochodzenia greckiego jest realizowana jako *т* [t], a *β* (beta) w wyrazach pochodzenia greckiego jest realizowana jako *б* [b]. W oficjalnych gramatykach wydawanych po 1933 r. zupełnie na odwrót: dźwięku [l] jest twardy, spółgłoski *з* [z], *с* [s], *н* [n], a także wargowe w rdzeniu wyrazu są realizowane miękko, litera *φ* (phi) w wyrazach pochodzenia greckiego jest realizowana jako *ф* [f], a *β* (beta) w wyrazach pochodzenia greckiego jest realizowana jako в [v]. W rezultacie w teksach zgodnych z klasycznymi zasadami można spotkać wyrazy *філялёгія*, *сыгнал* i *міт*, w oficjalnych podręcznikach z kolei będą to formy: *філалогія*, *сігнал* i *міф* (Lukašanec, 2014a, s. 100). Można założyć, że te jednostki leksykalne będą inaczej wymawiane przez użytkowników języka białoruskiego w zależności od normy, na którą się orientują, a to oznacza duże rozbieżności w warstwie fonetycznej współczesnej białoruszczyzny.

Lew Szakun w artykule *Моўныя арыентацыі і словаўтваральны працэс*, w którym opisuje tendencje rozwoju normy języka białoruskiego na początku lat 90. XX w., za główny czynnik determinujący obecność purystycznych i tym samym

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

dyferencyjnych tendencji we współczesnej białoruszczyźnie postrzega chęć dywergencji języka białoruskiego od języka rosyjskiego (Šakun, 1997, s. 118–122). Sytuacja ta nie zmieniła się przez ostatnie 30 lat rozwoju norm współczesnej białoruszczyzny. Wyraźnie widać, że norma purystyczna i oficjalna najbardziej różnią się od siebie tam, gdzie norma oficjalna najsilniej inspiruje się językiem rosyjskim. Norma purystyczna tym samym oddalając się od języka rosyjskiego, odsuwa się też od normy oficjalnej. Zjawisko to jest dostrzegalne nie tylko we wcześniej opisanych zasadach ortografii i asymilacji zapożyczeń – kolejne ważne różnice dotyczą warstwy gramatycznej. W normie purystycznej i oficjalnej istnieją liczne oboczności we wzorach odmian rzeczowników, przymiotników i czasowników. Różnice dostrzegalne są w kategorii rodzaju oraz zestawie form deklinacyjnych rzeczownika (przede wszystkim odrębne formy dopełniacza liczby mnogiej rodzaju żeńskiego i liczby pojedynczej rodzaju męskiego) i przymiotnika (różne formy dopełniacza liczby pojedynczej) oraz sposobu tworzenia form imiesłowowych, stopnia wyższego przymiotnika i trybu rozkazującego czasownika. We wspomnianej wcześniej pracy T. Ramza zauważa, że chociaż sam B. Taraszkiewicz odnotowywał wiele różnych wariantów gramatycznych, to zwolennicy tzw. *taraszkiewicy* lub też inaczej ich nazywając – puryści językowi odwołujący się do tradycji B. Taraszkiewicza – w przeważającej większości preferują wyłącznie te formy, które są w największym stopniu (czasami w sztuczny sposób) oddalone od języka rosyjskiego. W ten sposób liberalne podejście B. Taraszkiewicza przez jego następców zostało zastąpione autorytarną i jednoznaczną decyzją, którą formę gramatyczną należy uznać za poprawną (Ramza, 2019, s. 423). Dobrym przykładem ilustrującym powyższą tezę T. Ramzy jest podejście do imiesłowów w języku białoruskim prezentowane we współczesnych gramatykach – oficjalne gramatyki dopuszczają szerokie użycie imiesłowów utworzonych za pomocą sufiksów *-ем-, -уч-/-юч, -еўш-/-эўш-* itd., purystyczne poradniki ograniczają się do polecania użytkownikom języka białoruskiego tworzenia imiesłowów utworzonych za pomocą sufiksów: *-н-* i *-т-*. Świadczy o tym już sam tytuł *Страхападобныя дзеепрыметнікі* 40. odcinka programu edukacyjnego *Моўнік*, wyemitowanego na kanale *Belsat* 17 kwietnia 2011 r. (*Moŭnìk*, 18.12.2023), w którym obecni w studiu filolodzy (Volha Iskryk i Juraś Buszlakoŭ) jednoznacznie odradzają używanie imiesłowów przymiotnikowych utworzonych za pomocą sufiksów *-ем-, -уч-/-юч i -еўш-/-эўш-* i radzą zastępować je innymi konstrukcjami, które w ich opinii są bardziej charakterystyczne dla języka białoruskiego.

Powyżej opisana tendencja do oddalania języka białoruskiego od języka rosyjskiego w normie purystycznej jest wyraźnie widoczna również w warstwie leksykalnej i słowotwórczej. Jak zauważa Wieranika Kurcowa w artykule *Шлякі развіцця сучаснай беларускай літаратурнай мовы: нацыяналізацыя як архаізацыя ці рэгіяналізацыя* współczesna białoruszczyzna chętnie wprowadza do powszechnego użytku leksemy, których użycie dotychczas było w dużym stopniu ograniczone – słowa pochodzenia gwarowego lub archaizmy. Aktywizacja leksyki często zapomnianej,

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

niewykorzystywanej powszechnie, ma jeden cel – zastąpienie leksemów tożsamych lub bardzo podobnych do słów występujących w języku rosyjskim, wyrazami postrzeganymi za bardziej właściwe dla białoruszczyzny (Kurcova, 2008, s. 261–262). W efekcie do aktywnego użycia w języku białoruskim weszły wyrazy np: *адсотак* zamiast *працэнт* lub *асадка* zamiast *ручка*, co wzbogaca zapas leksykalny osób białoruskojęzycznych. Powyższy proces pociąga jednak za sobą niebezpieczeństwo eliminacji wyrazów ogólnosłowiańskich, wspólnych dla wielu języków, błędnie utożsamianych przez niektórych użytkowników języka białoruskiego jako rusycyzmy.

Analogicznie purystyczna norma stara się również zastąpić modele słowotwórcze tożsame z modelami obecnymi w języku rosyjskim – w tym celu puryści językowi konsekwentnie zamieniają afiksy charakterystyczne dla języka rosyjskiego na afiksy właściwe przede wszystkim dla języka polskiego, m.in.: sufiks *-нік* jest używany w miejsce sufiksów *-чык-/-шчык-*, sufiksy *-овец/-авец* i *-оўца/-аўца* zastępują sufiksem *-цель* w nazwach wykonawców czynności, a prefiks *су-* jest wykorzystywany zamiast prefiksu *са-*. Jak zauważa L. Szakun w artykule *"Усходнія" і "заходнія" крыніцы папаўнення лексічных сродкаў беларускай мовы* dyferencyjny charakter tendencji purystycznej często polega więc po prostu na zamianie języka donatora jednostek leksykalnych i modeli słowotwórczych, czyli zamiany języka rosyjskiego na język polski (Šakun, 1995, s. 26). W ten sposób tendencja purystyczna często przybliża normę języka białoruskiego do współczesnej polszczyzny, która jednak nie stanowi dla białoruszczyzny takiego zagrożenia, jaki niesie pogłębiający się i nieprzerwany od lat 30. XX w. wpływ języka rosyjskiego na system języka białoruskiego. Aleksander Łukaszaniec w artykule *Актыўныя працэсы ў сучасным беларускім словаўтварэнні* podkreśla wręcz, że w powszechnym przekonaniu wprowadzanie do języka białoruskiego polonizmów jest przejawem purystycznych tendencji, a inspiracja polskimi wzorcami i modelami językowymi jest utożsamiana z orientacją na białoruszczyznę (Lukašanec, 1999, s. 25). Ogromną różnicą między normą purystyczną i urzędową jest więc zorientowanie na różne tradycje i kierunki rozwoju – norma urzędowa korzysta przede wszystkim z modeli słowotwórczych podobnych do tych istniejących w języku rosyjskim, także za pośrednictwem ruszczyzny często zapożycza z innych języków; norma purystyczna z kolei jest zorientowana w zupełnie przeciwną stronę, stara się czerpać z modeli słowotwórczych obecnych w polszczyźnie lub aktywizować jednostki leksykalne dotychczas w języku białoruskim wykorzystywane w ograniczonym stopniu, a także zapożycza bezpośrednio z języka polskiego lub z innych języków przez pośrednictwo polszczyzny.

Jak wyraźnie widać na zaprezentowanym powyżej materiale badawczym, różnice pomiędzy obiema normami obejmują więc wszystkie poziomy języka białoruskiego i są bardzo wyraźne. Oczywiście nie oznacza to, że granice między normą oficjalną i purystyczną są stałe i nieprzekraczalne. Tak samo jak brak zgody między białorutenistami co do samego istnienia dwóch osobnych norm, tak samo brak zgody w kwestii klasyfikacji poszczególnych różnic i konsekwencji w używaniu poszczególnych

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

zasad językowych. Ponadto, każdy użytkownik języka białoruskiego swobodnie łączy i miesza między sobą poszczególne zjawiska leksykalne, gramatyczne i słowotwórcze. Nawet dziennikarze jednego portalu informacyjnego, mający wspólny poradnik językowy używają form gramatycznych i leksykalnych niekonsekwentnie lub zgodnie z własnymi preferencjami (zdecydowanie rzadziej niekonsekwencja dotyczy zasad interpunkcyjnych i ortograficznych). Powyższe zestawienie miało jednak na celu zaprezentowanie i udowodnienie obecności różnych tendencji w rozwoju dwóch norm języka białoruskiego. O ile więc łatwiej byłoby może zgodzić się z przytoczoną w początkowej części tego artykułu tezą o braku jednoznacznej opozycji między *taraszkiewicą* a *narkamauką*, to wyraźnie widać, że we współczesnym języku białoruskim obecne są dwie osobne normy: purystyczna, zorientowana na zasady wprowadzane w gramatykach autorstwa B. Taraszkiewicza i rozwijana przez współczesnych językoznawców mieszkających głównie za granicą Białorusi, oraz norma urzędowa, oparta na gramatykach wydawanych po 1933 r., utrwalona w podręcznikach do nauki języka białoruskiego wydawanych na terytorium Republiki Białorusi. Nie należy więc też postrzegać tzw. *taraszkiewicy* i *narkamauki* jako tożsamych z dwoma normami języka białoruskiego – odrębne zasady ortograficzne są jedynie podstawą dwóch osobnych norm, które różnią się miedzy sobą także w zakresie odrębnych modeli słowotwórczych, tendencji leksykalnych oraz różnych preferowanych form gramatycznych.

Na zakończenie, po wyznaczeniu dwóch osobnych norm języka białoruskiego, należałoby się zastanowić nad możliwą przyszłością białoruszczyzny. Pożądaną sytuacją przez większość użytkowników języka jest istnienie jednej, stabilnej i pewnej normy językowej. Także dziś wśród wielu użytkowników białoruszczyzny często słychać głosy o potrzebie pełnego unormowania języka białoruskiego i zagrożeniu jakie niesie brak jednej normy językowej dla zachowania i rozwoju w przyszłości języka białoruskiego, a w opinii białoruskiego językoznawcy Aleksandra Łukaszanca, przedstawionej w monografii *Беларуская мова на пачатку XXI стагоддзя* purystyczne tendencje przekroczyły wręcz wszelkie miary rozsądku, co jest realną stratą dla języka białoruskiego, bo faktycznie została naruszona jedność norm językowych na wszystkich poziomach (Lukašanec, 2014, s. 12). Czy jednak rzeczywiście ujednolicenie normy jest kluczowym problemem współczesnej białoruszczyzny?

W aktualnej sytuacji politycznej niemożliwe jest jakiekolwiek pogodzenie zwolenników dwóch norm. Instytucje państwowe działające w okresie, gdy prezydentem Republiki Białorusi pozostaje Aleksandr Łukaszenka, są pozbawione wystarczającego autorytetu i zaufania społecznego, aby przeprowadzić reformę, którą społeczeństwo powszechnie zaakceptuje. Z kolei językoznawcom rozsianym po świecie, bez wsparcia instytucyjnego brak jest odpowiednich instrumentów prawnych do przeprowadzenia zmian. W warunkach całkowitego braku przestrzeni do dialogu między różnymi środowiskami kodyfikacja języka białoruskiego, z uwzględnieniem (w jakimś stopniu) istnienia purystycznej normy języka jest niemożliwa, a pomijanie purystycznych tendencji jest nie do zaakceptowania dla dużej części białoruskiego społeczeństwa.

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

W aktualnej sytuacji wzywanie do ujednolicenia normy jest więc równoznaczne z przeciwstawianiem się tendencjom purystycznym i tym samym zaakceptowaniu rosnącego wpływu języka rosyjskiego na współczesną białoruszczyznę.

Oznacza to, że lepiej ograniczyć dążenia do ujednolicania normy nim nie zmieni się sytuacja pozajęzykowa. Duża wariantywność na aktualnym etapie rozwoju może wyłącznie wzbogacić system białoruszczyzny – w opinii Niny Miaczkouskiej, przedstawionej w monografii *Мовы і культура Беларусі*, funkcjonowanie tzw. *taraszkiewicy* jest ważnym wkładem w dywergencję języka białoruskiego w stosunku do rosyjskiego (Mâčkoŭskaâ, 2008, s. 163). To samo można powiedzieć o wszystkich wariantach wprowadzanych w purystycznej normie językowej. Jak zostało już wcześniej w tym tekście wspomniane, sam Bronisław Taraszkiewicz w swojej pierwszej gramatyce podawał często dublety końcówek gramatycznych. Zdaniem Tacciany Ramzy autor białoruskiej gramatyki w tym początkowym momencie prawdopodobnie chciał zaprezentować jak najpełniej bogactwo języka białoruskiego i nie podejmować autorytarnych decyzji, bez wątpienia licząc na to, że ostatecznie to podczas praktyki językowej wykrystalizuje się bardziej jednorodny uzus, który później stanie się jedyną normą języka białoruskiego (Ramza, 2019, s. 413). Trudno więc zgodzić się ze wspomnianą wcześniej diagnozą Aleksandra Łukaszanca, że w tym momencie obecność dwóch norm językowych działa na niekorzyść języka białoruskiego. Zdecydowanie większym problemem dla współczesnej białoruszczyzny jest brak uzusu i naturalnej praktyki językowej, ponieważ coraz mniej osób posługuje się w życiu codziennym językiem białoruskim, a także niesprzyjająca rozwojowi białoruszczyzny sytuacja pozajęzykowa i zwiększający się wpływ języka rosyjskiego na współczesny język białoruski. Gdyby zwiększyło się realne funkcjonowanie białoruszczyzny i otrzymałaby ona niezbędne wsparcie instytucjonalne ze strony państwa białoruskiego, to ostatecznie wyklarowałaby się jednolita norma współczesnego języka białoruskiego. Szczególnie, że różnice, które dotyczą ortografii i interpunkcji, chociaż są najłatwiej dostrzegalne, to są właściwie powierzchownym problemem, łatwym do rozwiązania, a ważniejsze różnice, które dotyczą gramatyki, składni i modeli słowotwórczych, naturalnie uległyby ujednoliceniu w praktyce językowej.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Bušlâkoŭ, Ûras′; Vâčorka, Vìncuk; San′ko, Z′mìcer; Saŭka, Z′mìcer. *Belaruskì klâsyčny pravapìs. Sučasnaâ narmalìzacyâ.* (2005). Vìl′nûs. [Бушлякоў, Юрась; Вячорка, Вінцук; Санько, Зьміцер; Саўка, Зьміцер. (2005). *Беларускі клясычны правапіс. Сучасная нармалізацыя*. Вільнюс]. Pobrano z: https://knihi.com/storage/pravapis2005.html (dostęp: 21.07.22).

Kaleta, Radosław. (2008). Vybranyâ pryklady marfalagìčnaj dyferèncyâcyì pamìž dvuma pravapìsnymì standartamì belaruskaj movy. [Выбраныя прыклады марфалагічнай

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

дыферэнцыяцыі паміж двума правапіснымі стандартамі беларускай мовы]. *Acta Albaruthenica*, 8, s. 206–217.

Kaleta, Radosław. (2007). Asnoŭnyâ marfalagìčnyâ adroznennì pamìž narkomaŭkaj ì taraškevicaj. [Асноўныя марфалагічныя адрозненні паміж наркомаўкай і тарашкевіцай]. *Acta Albaruthenica*, 7, s. 192–206.

Klìmaŭ, Ìgar. (2004). Gìstoryâ skladvannâ dvuh standartaŭ u belaruskaj lìtaraturnaj move. *Rodnae slova*, 6, s. 41–47. [Клімаў, Ігар. (2004). Гісторыя складвання двух стандартаў у беларускай літаратурнай мове. *Роднае слова*, 6, с. 41–47].

Klìmaŭ, Ìgar. (2004). Lìngvìstyčnaâ apazìcyâ dvuh standardaŭ belaruskaj lìtaraturnaj movy. *Rodnae slova*, 7, s. 14–19. [Клімаў, Ігар. (2004). Лінгвістычная апазіцыя двух стандардаў беларускай літаратурнай мовы. *Роднае слова*, 7, с. 14–19].

Klìmaŭ, Ìgar. (2012). Da asènsavannâ narmatyŭnaga plûralìzmu ŭ belaruskaj lìtaraturnaj move. W: Mìkalaj Prygodzìč (red.). *Belaruskaâ arfagrafìâ: zdabytkì ì perspektywy: matèryâly rèspublìkanskaj navuk.-prakt. kanf., prysvečanaj 90-goddzû BDU, Mìnsk 20–21 kastryčnìka 2011 g.* (s. 18–28). Minsk: BDU. [Клімаў, Ігар. (2012). Да асэнсавання нарматыўнага плюралізму ў беларускай літаратурнай мове. У: Мікалай Прыгодзіч (рэд.). *Беларуская арфаграфія: здабыткі і перспектывы: матэрыялы рэспубліканскай навук.-практ. канф., прысвечанай 90-годдзю БДУ, Мінск 20–21 кастрычніка 2011 г.* (с. 18–28). Мінск: БДУ].

Kurcova, Veranìka. (2008). Šlâkìrazvìccâ sučasnaj belaruskaj lìtaraturnaj movy: nacyânalìzacyâ âk arhaìzacyâ cìrègìânalìzacya. [Курцова, Вераніка. (2008). Шлякі развіцця сучаснай беларускай літаратурнай мовы: нацыяналізацыя як архаізацыя ці рэгіяналізацыя]. *Studia Białorutenistyczne*, 2, s. 261–302.

Lìtvìnoŭskaâ, Alesâ; Labadzenka, Gleb. (2016). *Mova Nanova: 20 krokaŭ da belaruskaj movy 1*. Minsk: Medyâl. [Літвіноўская, Алеся; Лабадзенка, Глеб. (2016). *Мова Нанова: 20 крокаў да беларускай мовы 1*, Мінск: Медыял].

Lìtvìnoŭskaâ, Alesâ; Labadzenka, Gleb. (2017). *Mova Nanova: 20 krokaŭ da belaruskaj movy 2*. Minsk: Medyâl. [Літвіноўская, Алеся; Лабадзенка, Глеб. (2017). *Мова Нанова: 20 крокаў да беларускай мовы 2*, Мінск: Медыял].

Lukašanec, Alâksandr. (1999). Aktyŭnyâ pracèsy ŭ sučasnym belaruskìm slovaŭtvarènnì. W: Lìdzìâ Sâmeška (red.). *Belaruskaâ mova ŭ drugojpalove XX stagoddzâ* (s. 19–27). Minsk: BDU. [Лукашанец, Аляксандр. (1999). Актыўныя працэсы ў сучасным беларускім словаўтварэнні. У: Лідзія Сямешка (рэд.). *Беларуская мова ў другой палове XX стагоддзя* (с. 19–27). Мінск: БДУ].

Lukašanec, Aljaksandr. (2014). *Belaruskaja mova na pačatku XXI stahoddzja – razviccë sistèmy i prablemy funkcyjanavannja*. Minsk: BDU. [Лукашанец, Аляксандр. (2014). *Беларуская мова на пачатку XXI стагоддзя – развіццё сістэмы і праблемы функцыянавання*. Мінск: БДУ].

Mâčkoŭskaâ, Nìna. (2008). *Movy ì kul'tura Belarusì.* Mìnsk: Prava i ekanomika. [Мячкоўская, Ніна. (2008). *Мовы і культура Беларусі*. Мінск: Права і эканоміка].

Mečkovskaâ, Nina. (2002). Âzyk v roli ideologii:nacional′no-simvoličeskie funkcii âzyka v belorusskoj âzykovoj situacii. [Мечковская, Нина. 2002, Язык в роли идеологии: национально-символические функции языка в белорусской языковой ситуации]. In: Karl Gutschmidt, Jana Schwarz, Claudia Richter, Silke Richter (red.). *Möglichkeiten und Grenzen der Standardisierung slavischer Schriftsprachen in der Gegenwart* (s. 124–141). Dresden: Thelem.

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

Moŭnìk. [*Моўнік*]. Odc. 40. z 14 kwietnia 2011 r. Pobrano z: https://www.youtube.com/watch?v=XKRY8GcQ00g, (dostęp: 18.12.2023).

Mycik, Galina. (2015). *Po-belorusski? Požalujsta! Pa-belarusku? Kalì laska!*. Minsk: Belarus′. [Мыцик Галина. (2015). *По-белорусски? Пожалуйста! Па-беларуску? Калі ласка!.* Минск: Беларусь].

Ramza, Taccâna. (2010). *Belaruskaâ mova? Z zadaval'nennem! Dlâ zamežnyh navučènsaй*. Minsk: Vyšèjšaâ škola. [Рамза, Таццяна. (2010). *Беларуская мова? З задавальненнем! Для замежных навучэнцаў.* Мінск: Вышэйшая школа].

Ramza, Taccâna. (2019). Taraškevìca ìnarkamaŭka: cì ësc′ gramatyčnae procìstaânne? [Рамза, Таццяна. (2019). Тарашкевіца і наркамаўка: ці ёсць граматычнае процістаянне?]. *Rozprawy Komisji Językowej*, 66, s. 409–432.

Šakun, Lev. (1995). «Ushodnìâ» ì «zahodnìâ» krynìcy papaŭnennâ leksìčnyh srodkaŭ belaruskaj movy. *Vesn. Bel. dzârž. un-ta, Ser. 4, Fìlalogìâ. Žurnalistyka. Pedagogìka*, s. 22–26. [Шакун, Лев. (1995). «Усходнія» і «заходнія» крыніцы папаўнення лексічных сродкаў беларускай мовы. *Весн. Бел. дзярж. ун-та, Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка*, с. 22–26].

Šakun, Lev. (1997). *Moŭnyâ aryentacyìì slovaŭtvaral'ny pracès*. *Belarus pamìž Ushodam ì Zahodam,* č. 2. Minsk: BDU. [Шакун, Лев. (1997). *Моўныя арыентацыі і словаўтваральны працэс*. *Беларус паміж Усходам і Захадам*, ч. 2. Мінск: БДУ].

Taraškevìč, Branìslaŭ. (1918). *Belaruskaâ gramatyka dlâ škol*. Vìl′nâ: Belaruskaâ Drukarnâ Im. Fr. Skaryny. [Тарашкевіч, Браніслаў. (1918). *Беларуская граматыка для школ.* Вільня: Беларуская Друкарня Ім. Фр. Скарыны.

Vâčorka, Vìncuk. (2016). *Pa-belaruskuz' Vìncukom Vâčorkam* [Вячорка, Вінцук. (2016). *Па-беларуску зь Вінцуком Вячоркам*]. Pobrano z: https://docs.rferl.org/be-BY/2016/05/20/08e480c8-8be3-4bb0-92d1-a2ae8f916d4d.pdf, (dostęp: 21.07.2022).

Vâčorka, Vìncuk. (2017). *Ne s'mâšyce mae prynazoŭnìkì*. [Вячорка, Вінцук. (2017). *Не сьмяшыце мае прыназоўнікі*]. Pobrano z: https://docs.rferl.org/be-by/2017/10/26/0e4294ea-b00c-454c-a9cb-ccb4a587e638.pdf (dostęp: 21.07.2022).

SUBMITTED: 2023.07.10
ACCEPTED: 2024.10.09
PUBLISHED ONLINE: 2025.01.08

ABOUT THE AUTHOR / O AUTORZE

Anna Berenika Siwirska – Polska; Warszawa; Uniwersytet Warszawski, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Katedra Białorutenistyki; dr; *specjalność*: językoznawstwo; *zainteresowania naukowe*: współczesny język białoruski, polityka językowa na Białorusi, gramatyka porównawcza języków słowiańskich, stylistyka i kultura języka.

Adres: ul. Dobra 55, 00-312 Warszawa, Polska

Wybrane publikacje:

1. Siwirska, Anna. (2023). Konfrontatywna refleksja nad kategoriami rodzaju gramatycznego rzeczownika w języku polskim i białoruskim. *Acta Albaruthenica*, 23, s. 243–258.

Pobrane z czasopisma Studia Bia?orutenistyczne **http://bialorutenistyka.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 23:04:42

2. Siwirska, Anna. (2021). Białoruskojęzyczne komentarze na forum internetowym Tut.by. *Studia Białorutenistyczne*, 15, s. 363–379.
3. Siwirska, Anna. (2019). Funkcjonowanie narkamauki i taraszkiewicy na forum internetowym (na przykładzie portalu TUT.BY). *Acta Albaruthenica*, 19, s. 293–302.
4. Siwirska, Anna. (2018). *Polskie spojrzenie na odmiany i style języka białoruskiego*. W: Ірына Багдановіч, (рэд.). *Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі. Да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча*. Марына Свістунова. Мінск: БДУ, с. 283–291.
5. Siwirska, Anna. (2018). Style funkcjonalne we współczesnym języku białoruskim. *Acta Albaruthenica*, 18, s. 289–298.